

چارچوب شناختی

- ۰ تعدادی چارچوب مفهومی برای توضیح و پیش بینی رفتار افراد بر اساس تئوریهای شناختی بنا نهاده شده اند.
- ۰ مواردی که در ID مورد استفاده بیشتری دارند عبارتند از:
  - مدل ذهنی (Mental Model)
  - تئوری کنش (Theory of Action)
  - پردازش اطلاعات (Information Processing)
  - شناخت خارجی (External Cognition)
  - شناخت توزیع شده (Distributed Cognition)

مدل ذهنی (MENTAL MODELS)

- درک یک کاربر از یک سیستم با یادگیری و استفاده از آن بالا میرود.
- این دانش معمولا به صورت "مدل ذهنی" توصیف میشود.
  - چه طور از سیستم استفاده شود (قدم بعدی چیست)?
  - با یک سیستم ناآشنا یا یک موقعیت غیرمنتظره چه باید کرد (چه طور سیستم کار میکند)?
  - درک چگونگی کارکرد یک سیستم با استنتاج از مدل ذهنی صورت میگیرد.

UNDERSTANDING USERS

مدل ذهنی (MENTAL MODELS)

- تعریف مدل ذهنی توسط Craik در سال ۱۹۴۳ به این صورت است:
”ساختار درونی بعضی از جنبه های دنیای بیرون که به افراد اجازه پیشگویی میدهد.”
- در مدل ذهنی فرایندهای خودآگاه و ناخودآگاه دخیلند و تصاویر و آنالوژی ها فعالانه به کار گرفته میشوند.
- مدل ذهنی: (یک ماشین را چه طور باید رانندگی کرد و چه طور کار میکند)
  - عمقی
  - سطحی

UNDERSTANDING USERS

گرم کردن با کنترل ترموستاتی

- افراد به طور وسیعی مدل ذهنی اشتباهی دارند. (Kempton, 1996)
- چرا؟
  - تئوری سوپاپ (valve theory)
    - درخواست بیشتر نتیجه بیشتر را به همراه دارد (more is more)
    - این مفهوم به موقعیت های دیگر نیز عمومیت داده میشود.
    - پدال گاز، اجاق گاز، شیر آب، تنظیم صدای رادیو و....
  - ترموستات با مدلی متفاوت کار میکند (on-off)

UNDERSTANDING USERS

تمرین: ATM ها

- بنویسید که یک ATM چگونه کار میکند?
  - چه مقدار پول میتوانید بردارید?
  - با چه واحد پولی؟
- اگر سراغ یک ماشین دیگر بروید و همینکار را انجام بدھید چه اتفاقی می افتد?
  - چه اطلاعاتی روی نوار کارت شما نگهداری میشه و چه طور استفاده میشه?
  - اگر شماره اشتباه وارد کنید چه میشود?
  - اگر بین فاصله بین تراکنش ها چیزی را تایپ کنید چه میشود?
  - چرا کارت تا آخر در ماشین میماند?
  - آیا شما پول را می شمارید؟ چرا؟

تئوری کنش

NORMAN'S (1986) THEORY OF ACTION

- هر فعالیت ۷ مرحله دارد
  - پایه گذاری یک هدف
  - مشخص کردن منظور
  - مشخص کردن دنباله از اعمال
  - اجرای اعمال
  - درک وضعیت سیستم
  - تفسیر وضعیت سیستم
  - ارزیابی وضعیت سیستم با در نظر گرفتن هدف و منظور

UNDERSTANDING USERS

چقدر واقعی؟

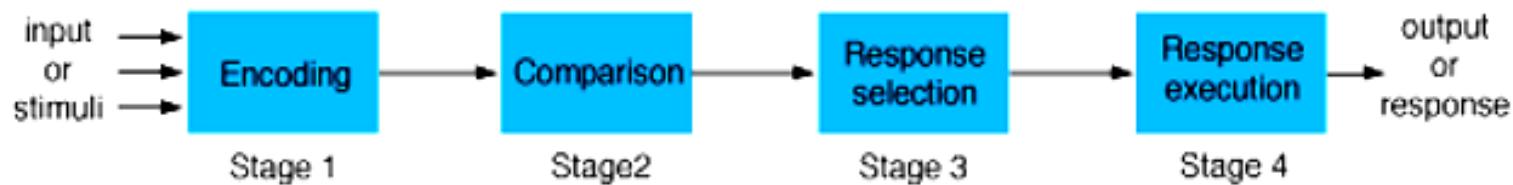
- فعالیت های انسان به این صورت و ترتیب به دنبال هم نمی آیند.
- بعضی مراحل جا می افتد یا تکرار میشوند.
- معمولا هدفی واضح در ذهن ندارند و به دنیای بیرون عکس العمل نشان میدهند.
- این تئوری یک تقریب برای واقعیت است و بسیار ساده سازی شده است.
- به طراحان برای تفکر در مورد چگونگی کمک به کاربران برای مانیتور کردن اعمالشان کمک میکند.

UNDERSTANDING USERS

پردازش اطلاعات

INFORMATION PROCESSING

- برای درک چگونگی کارکرد ذهن با استفاده از مشابهات (Metaphor) و آنالوژی

- اساسی برای پیش بینی کارآیی انسان
  - مثال:
  - زمان عکس العمل
  - پیدا کردن مشکل وقتی کاربر در معرض اطلاعات زیاد قرار میگیرد.

UNDERSTANDING USERS

شناخت خارجی (EXTERNAL COGNITION)

- توضیح میدهد که چه فرایندهای شناختی در تعامل انسان با نمادهای خارجی دخیلند.
  - مثل نقشه، یادداشت و نمودار
- مزایای شناخت خارجی و فرایندهای دخیل:
  - کاهش بار حافظه با خارج سازی اطلاعات
  - کم کردن بار محاسبات
  - حاشیه نویسی و ردیابی شناختی

UNDERSTANDING USERS

کاهش بار حافظه با خارج سازی اطلاعات (EXTERNALIZING)

- نوشته های روزانه، یادآوریها، تقویم، یاداشت، لیست خرید، لیست انجام کار همگی برای این است که به ما یادآوری کنند که چه کاری باید انجام دهیم.
- نمادهای خارجی:
  - کمک میکند که بیاد بیاوریم کاری را باید انجام دهیم.
    - خرید هدیه برای روز مادر
    - چه کاری باید انجام شود
    - خرید کارت
    - چه زمانی باید انجام شود
    - در تاریخ X
  - امکاناتی از قبیل علامتگذاری ایمیلهای، تقدم انجام کار را نشان میدهد.

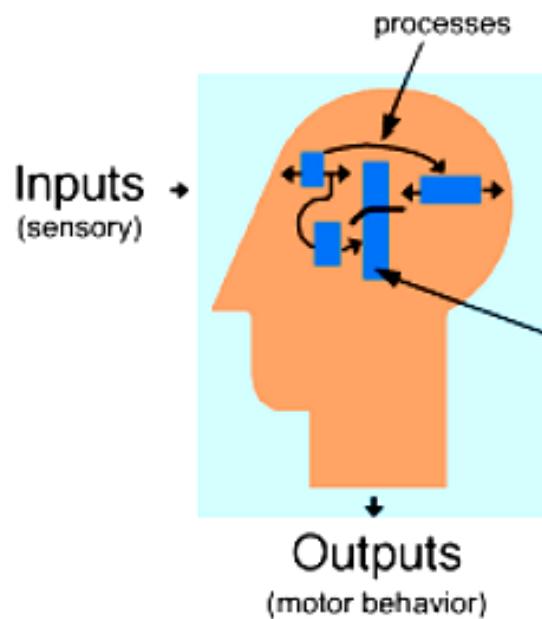
کم کردن بار محاسبه (COMPUTATIONAL OFFLOADING)

- به استفاده از یک ابزار برای انجام محاسبه اطلاق میشود. (مثل قلم و کاغذ)
- سعی کنید که محاسبات زیر را انجام دهید
  - به صورت ذهنی
  - با استفاده از قلم و کاغذ
  - با ماشین حساب

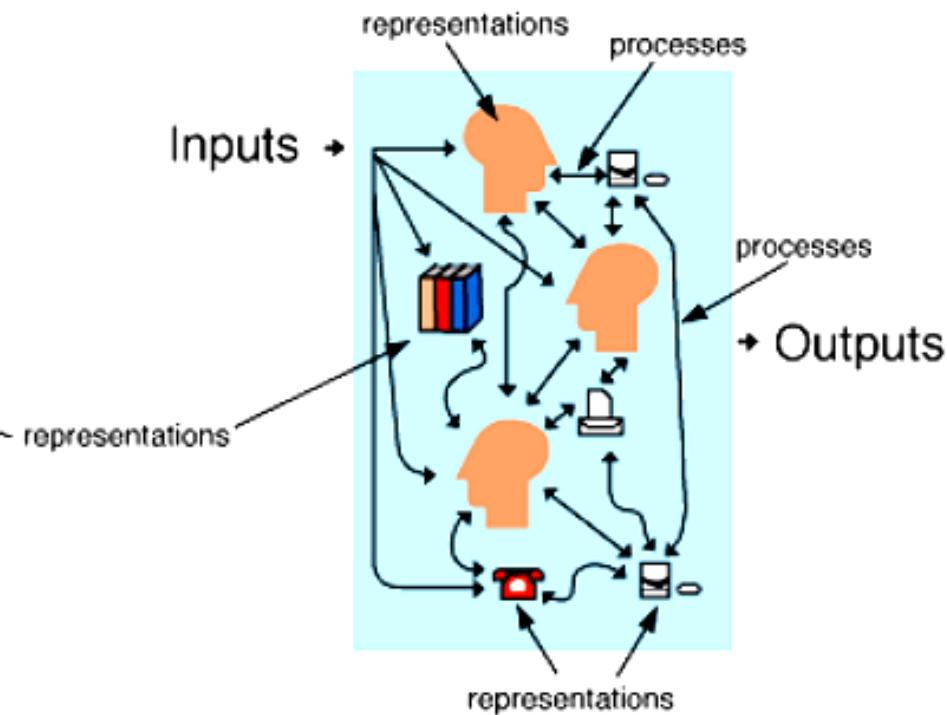
حاشیه نویسی و ردیابی شناختی (ANNOTATION AND COGNITIVE TRACING)

- حاشیه نویسی به تغییر نمایش فعلی با علامتگذاری اطلاق میشود.
  - خط زدن از لیست، تیک زدن و خط کشیدن
- ردیابی شناختی به تغییر ترتیب آیتم اطلاق میشود.
  - کارتھای بازی، بازی با کلمات

UNDERSTANDING USERS

1. Traditional model

2. Distributed model

UNDERSTANDING USERS

نحوه آنالیز تعاملات در شناخت توزیعی

- ارزیابی کار گروهی برای حل مساله
- نقش رفتارهای گفتاری و غیر گفتاری
- صحبت واضح، صحبت با ایهام، نیم نگاه، سکوت
- مکانیزمهای موثر برای هماهنگی
- قوانین و پروسه های انجام کار
- راههای مختلف همکاری گروهی
- چگونگی به اشتراک گذاشتن و دسترسی به اطلاعات

چهار نکته کلیدی

۱. مشخص نمودن هدف از جمع آوری داده
  - تصمیم گیری در رابطه با آنالیز داده ها بعد از جمع آوری
۲. ارتباط با شرکت کنندگان
  - واضح و حرفه ای
  - گرفتن رضایت برای جمع آوری داده
۳. استفاده از بیش از یک روش
۴. مطالعه آزمایشی (pilot study)
  - آزمایشی کوچک برای مطالعه اصلی

DATA GATHERING

ابزارهای ضبط داده

- یادداشت، صدا، فیلم، عکس
  - سرعت محدود نت برداری و عکاسی
- یادداشت بعلاوه عکس
- صدا بعلاوه عکس

مصاحبه (Interview)

- یکی از روش‌های جمع آوری داده
- ۱. بدون ساختار (unstructured)
  - توسط یک دست نوشته هدایت نمی‌شوند
  - غنی ولی غیر قابل تکرار
  - زمان بر
  - مهارت‌های لازم
- اطمینان از جواب داده شدن سوال
- طراحی سوال بعدی بر اساس جواب داده شده.

DATA GATHERING

۲. ساختار یافته (structured)

- تمامی سوالات از قبل به صورت دقیق نوشته شده اند.
- غالباً شبیه یک پرسشنامه اند.
- قابل تکرار ولی سطحی
- از سوالهای هدایت کننده بپرهیزید (leading question)
- نوع سوال، زبان بدن (body language) و نوع گفتار میتواند هدایتگر باشد.

DATA GATHERING

۱. نیمه ساختار یافته (semi-structured)
  - توسط دست نوشته هدایت میشود.
  - اجازه سوالهای خارج از دست نوشته برای روشن شدن موضوع وجود دارد.
  - بالانسی بین غنای داده و قابل تکرار بودن ایجاد میشود.
۲. گروه متمرکز (focused group)
  - شکوفا شدن ایده فرد در جمع با استفاده از ایده های بقیه
  - مهارت مدیریت جمیع
  - dominant مدیریت افراد

اجرای مصاحبه با کیفیت تر

- پشتیبان (props)
- وسایلی برای برانگیختن شرکت کننده (مثلاً پروتوتایپ، سناریو و ...)

پرسشنامه (Questionnaire)

- سوالات میتواند بسته یا باز یاشد.
- سوالات بسته آنالیز راحت تری دارند و توسط کامپیوتر قابل انجامند.
- برای عده زیادی قابل انجام است.
- برای انتشارش از کاغذ، ایمیل، پست و وب میتوان استفاده کرد.

طراحی پرسشنامه

- ترتیب سوالات میتواند بر نتیجه اثر بگذارد.
- اول از سوالاتی مثل سن، جنسیت و ... شروع شود.
- آیا نیاز به پرسشنامه های متفاوتی برای جمعیت متفاوت دارید؟
- دستورالعمل واضح برای پر کردن پرسشنامه داشته باشید.
- بالانسی بین فضاهای خالی و متون پرسشنامه ایجاد کنید.
- تصمیم بگیرید که میخواهید فقط از عبارات مثبت، یا منفی یا هر دو استفاده کنید.

DATA GATHERING

پرسشنامه و مصاحبه ساختاریافته

- از لحاظ نوع سوال مشابهند.
- از لحاظ انگیزه شرکت کنندگان برای جواب متفاوتند.
  - انگیزه بالا پرسشنامه‌ل
  - ارزان تر است
  - مصاحبهلانگیزه پایین
- با دادن انگیزه به افراد جواب بهتری دریافت میکنید.
- پرسشنامه باید واضح تر باشد:
  - کسی برای راهنمایی به جواب دادن وجود ندارد.
  - مواردی نظیر "نظری ندارم" یا "هیچکدام" در جوابها موجود باشد.
  - افرادی غیر از طراح آنرا مطالعه کنند.
  - QUIS یکی از بهترین پرسشنامه‌ها برای ارزیابی اینترفیس از دانشگاه مریلند است.

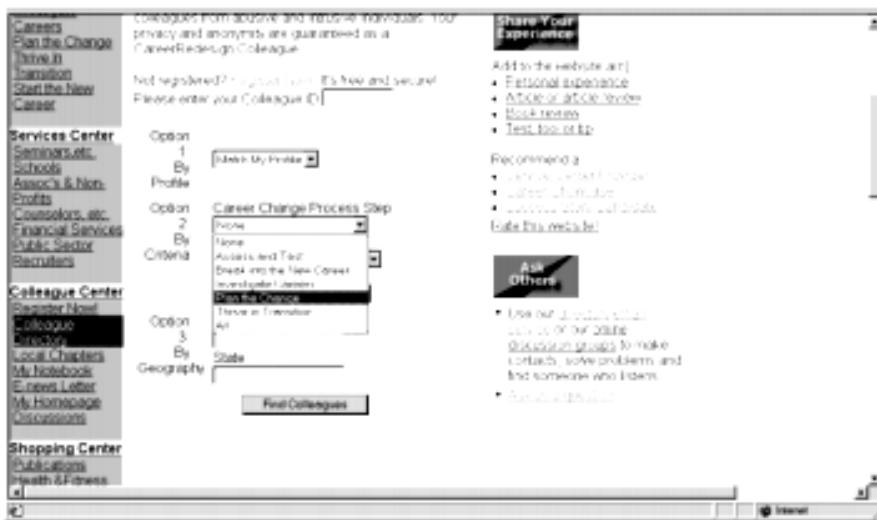
تشرییق برای دریافت جواب خوب

- هدف از مطالعه روشن باشد.
- محركی برای جواب دادن
- شرکت کنندگان ناشناس بمانند.
- طراحی پرسشنامه خوب باشد.
- روشن بودن سوالات
- شکل ظاهری (فونت و سایز مناسب و بالانس بین جای خالی و متن)
- یک نمونه کوتاه تر از پرسشنامه برای افراد با وقت کمتر طراحی کنید.
- اگر پست میشود، پاکت و تمبر برگشت را هم بفرستید.
- در اول پرسشنامه ذکر کنید که حداکثر زمان لازم برای جواب دادن چقدر است.
- پر شدن پرسشنامه را با ایمیل، تلفن یا نامه پیگیری کنید.
- بعنوان مشوق جایزه تعیین کنید.

DATA GATHERING

مزایای پرسشنامه آنلاین

- جوابها سریع دریافت میشود.
- هزینه کمی و پست ندارد.
- داده ها به صورت اتوماتیک میتوانند در یک دیتابیس برای آنالیز گردآوری شود.
- زمان آنالیز کاهش مییابد.
- از وقوع خطا در هنگام پر کردن پرسشنامه میتوان جلوگیری کرد.

معایب پرسشنامه آنلاین

- انتخاب نمونه آماری مشکل است.
- نمیتوان مطمئن بود که هر کاربر فقط یکبار جواب میدهد.
- در بسیاری از پرسشنامه های فرستاده شده با ایمیل، گروهی پرسشنامه را تغییر داده اند.

مراحل طراحی یک پرسشنامه آنلاین

- طراحی پرسشنامه مشابه با مدل کاغذی
- تعیین استراتژی برای جمعیت آماری
- درست کردن ورژن آنلاین
- با همه browser ها قابل دیدن باشد.
- چک IP
- مشکل اخلاقی (عدم ناشناس بودن شرکت کننده)
- داشتن pilot study (مطالعه آزمایشی)